

POLITYKA GROMADZENIA ZBIORÓW BIBLIOTEKI UMCS

W roku 1934 słynny bibliotekarz indyjski Ranganathan w następujący sposób sformułował „Pięć praw biblioteki naukowej”: 1) książki przeznaczone są do użytkowania, 2) dla każdego czytelnika właściwa książka, 3) dla każdej książki czytelnik, 4) oszczędzaj czas czytelnika, 5) biblioteka jest rosnącym organizmem.

Z tych po dziś dzień nadal bardzo aktualnych zasad aż cztery wiążą się z polityką gromadzenia zbiorów. Ona to bowiem, jeśli realizowana jest właściwie, pozwala na zaspokojenie w najpełniejszy sposób potrzeb czytelników, chroni przed nabytkami zbędnymi i przypadkowymi oraz zapewnia harmonijny wzrost zasobów bibliotecznych.

Jak powszechnie wiadomo, nawet najbardziej uniwersalna biblioteka nie może dziś myśleć o gromadzeniu w dosłownym sensie „wszystkiego”. Każda specjalizuje się w jednej lub w kilku dziedzinach, określając wyraźnie ich granice tematyczne, językowe, zakresowe itd. Jest to dyktowane nie tylko naturalnymi ograniczeniami budżetowymi i lokalowymi, lecz po prostu wygodą użytkownika. W jego interesie leży, aby jak najściślej sprecyzowana specjalizacja uwalniała go od zbędnych poszukiwań i od razu kierowała do właściwego źródła dla interesującej go dziedziny. To też — jak trafnie zdefiniowała Chamerska — „zasady kompletowania zbiorów decydują o tym, czy biblioteka jest organizmem żywym czy martwiącym”.

W Polsce nie istnieje ogólnokrajowy, centralny system kierowania polityką gromadzenia. Nie ma jak dotąd żadnego nadrzędnego organu, który jasno określiłby zadania poszczególnych bibliotek, rozgraniczył ich kompetencje i pozwolił na najbardziej racjonalne wykorzystanie środków w tej dziedzinie. Potrzeba stworzenia takiej instytucji była wielokrotnie postulowana przez świat bibliotekarski. Znalazła się też w *Programie rozwoju bibliotekarstwa polskiego do roku 1990* opracowanym przez Państwową Radę Biblioteczną przy Ministrze Kultury i Sztuki. Mimo podejmowanych w tej sprawie inicjatyw zintegrowany system gromadzenia zbiorów pozostaje wciąż sprawą przyszłości. W tej sytuacji poszczególne biblioteki mniej lub bardziej indywidualnie starają się określić swoje miejsce w życiu naukowym i kulturalnym kraju oraz dostosować do niego swą działalność. Każda z nich w toku wieloletniej praktyki wypracowała sobie własne zasady, którymi się kieruje, a które w sposób logiczny wpływają z trzech podstawowych elementów: typu biblioteki, pełnionych przez nią funkcji oraz kręgu użytkowników.

Te trzy elementy leżą również u podstaw polityki gromadzenia zbiorów Biblioteki UMCS. Od nich należy więc zacząć próbę jej analizy.

Biblioteka UMCS jest biblioteką uniwersytecką. To elementarne stwierdzenie już z góry określa pewne prawidłowości, które wytyczają kierunki jej rozwoju. Każda biblioteka uczelniana musi przede wszystkim służyć swej macierzystej instytucji, pełnić rolę, do której została powołana: organizować warsztaty pracy dla studentów i pracowników naukowych. W ten sposób określa jej zadania zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 1961 w sprawie struktury organizacyjnej i zasad działania biblioteki głównej szkoły wyższej (*Dz. Urz. Min. Szk. W.* nr 3 poz. 9). Z drugiej strony ksiąznica UMCS, jako największa biblioteka naukowa na wschód od Wisły i jedyna na tym obszarze obdarzona przywilejem pełnego egzemplarza obowiązkowego, musi liczyć się z zadaniami wykraczającymi poza cele ściśle instytucjonalne. Rola jej dla miasta, regionu, a także całego makroregionu, narzuca konieczność szerszego podejścia do problematyki gromadzenia niż to się dzieje w ośrodkach bardziej nasyconych wielkimi bibliotekami o zróżnicowanym profilu zbiorów.

Ujęte w ten najogólniejszy sposób, funkcja i charakter Biblioteki UMCS były na przestrzeni lat podstawowym czynnikiem, który kształtował wszystkie obecnie przyjęte zasady jej rozwoju. Ponadto na ich modyfikację wpływały kolejne zmiany w strukturze uczelni (likwidacja bądź powstawanie nowych kierunków studiów, tworzenie wyspecjalizowanych bibliotek zakładowych i instytutowych) oraz, aczkolwiek w mniejszym stopniu, sytuacja lokalowa i budżetowa.

Pierwsze lata istnienia UMCS przynosiły bardzo radykalne przeobrażenia jego profilu. Z uczelni o typie lekarsko-matematyczno-przyrodniczym wyłaniał się stopniowo obecny jej kształt. Zmiany te pociągały oczywiście za sobą konieczność nastawiania zbiorów bibliotecznych na coraz nowe dziedziny. Dopiero na początku lat pięćdziesiątych, po przekształceniu wydziałów Medycyny i Farmacji w Akademię Medyczną, powstaniu w r. 1949 Wydziału Prawa, oraz w 1952 Humanistyki, krystalizują się wyraźnie pierwsze trwałe wytyczne, które do dziś stanowią podstawę polityki gromadzenia. Oto one: kompletowanie dzieł treści ogólnej dla księgozbioru podręcznego czytelnika oraz działów biblioteki; kompletowanie podręczników i dzieł naukowych z różnych dziedzin dla potrzeb studentów i pracowników naukowych; uzupełnianie zbiorów o literaturę dawniejszą, zwłaszcza humanistyczną; zaspokajanie kulturalnych potrzeb czytelników przez kompletowanie zbiorów specjalnych — albumów, nut, płyt, grafiki itp.

Jeśli chodzi o specjalizację tematyczną zbiorów, to już w początkowym okresie sprecyzowano główne kierunki działania. Były one podyktowane takimi czynnikami, jak usytuowanie geograficzne uczelni oraz po-

siadane już większe grupy piśmiennictwa z danej dziedziny. Specjalnie uprzywilejowano lubliniana, judaica oraz materiały historyczne i literackie odnoszące się do dawnych ziem wschodnich przedrozbiorowej Rzeczypospolitej.

Na początku lat pięćdziesiątych ustaliła się też obowiązująca do dziś reguła koordynacji działalności Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych. Wtedy już uznano, że ekonomiczne gospodarowanie środkami wymaga podziału zadań między bibliotekami zakładowymi, nastawionymi na obsługę wąskiej grupy specjalistów z jednej tylko dziedziny, a Biblioteką Główną, przeznaczoną dla całej uczelni i szerokiego kręgu czytelników spoza niej.

Wynikiem 35-letniej działalności Oddziału Gromadzenia jest obecny zasób Biblioteki Głównej, wynoszący na dzień 31 XII 1978 r. ogółem 949.636 jednostek inwentarzowych, w tym 431.064 druków zwartych, 192.737 czasopism i 325.834 zbiorów specjalnych.* Roczny przybytek ukształtował się na poziomie ulegającym niewielkim tylko zmianom i wynosi on w wymienionych trzech rodzajach druków odpowiednio około 20.000, 6.000 i 3.000 rocznie. Ponadto biblioteka otrzymuje stale 2013 polskich i 1544 zagranicznych tytułów czasopism bieżących.

Przybytek roczny z punktu widzenia źródła wpływów obejmował w roku 1978: kupno — 8.071 jednostek, e.o. — 17.062, wymiana — 1.696, dary — 2.888.

Źródła te z punktu widzenia polityki gromadzenia — prowadzonej zgodnie z poprzednio już nakreślonymi wytycznymi — uszeregować można następująco: 1. egzemplarz obowiązkowy — dziedzina, w której polityka gromadzenia wyraża się wyłącznie poprzez selekcję; 2. wymiana i dary — obejmujące obok selekcji także problemy świadomego doboru; 3. kupno — dzięki któremu wzrastanie zbiorów może dokonywać się ściśle według przyjętych zasad, nadając im pożądany profil i rozmiary.

EGZEMPLARZ OBOWIĄZKOWY

Biblioteka UMCS bardzo długo, bo aż przez dziesięć lat swego istnienia, nie posiadała pełnego egzemplarza obowiązkowego. Dopiero w roku 1954 uzyskała na równi z innymi bibliotekami uniwersyteckimi ten przywilej, zapewniający jej dopływ całej produkcji wydawniczej kraju. Nadając bibliotece — jeśli chodzi o wydawnictwa bieżące polskie — charakter w pełni uniwersalny i umożliwiając jej pełnienie funkcji biblioteki publicznej, przedstawia on jednak obok ogromnych korzyści także i pewne niedogodności, z których najważniejszą jest problem selekcji.

---

* Należy zaznaczyć, że łączna wielkość księgozbioru uniwersyteckiego (łącznie z bibliotekami zakładowymi i Filią w Rzeszowie) wynosi 1 586 764 zinwentaryzowanych jednostek.

Obowiązujące obecnie zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 sierpnia 1968 r. (M. P. nr 34 poz. 234) dotyczące egzemplarza obowiązkowego ustala między innymi, że materiały otrzymywane tą drogą a nie odpowiadające profilowi zbiorów mogą być przekazywane innym bibliotekom (dla Biblioteki UMCS są to biblioteki województw lubelskiego i rzeszowskiego). Instrukcja Ministra Kultury i Sztuki z dnia 25 sierpnia 1970 r. dopuszcza z kolei możliwość przekazywania takich materiałów na makulaturę. Jak sprawy te przedstawiają się w Bibliotece UMCS?

W związku z podkreśloną na początku rolę jej dla środowiska i regionu przyjęto zasadę jak najpełniejszego przekazywania egzemplarza obowiązkowego do zbiorów. Druki zwarte przekazywane są do opracowania niemal w całości — z wyjątkiem obcojęzycznych wersji folderów turystycznych. Podobnie spośród czasopism nie kierowane do opracowania pozostają jedynie niektóre gazety o lokalnym, a odległym geograficznie zasięgu, jak również terenowe mutacje dzienników. Tak więc problem selekcji dotyczy w pełni jedynie dokumentów życia społecznego.

Korzystając z możliwości zawartej w zarządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 sierpnia 1968 r. ustalono w roku 1971 zasady selekcji. Zgodnie z przyjętymi ogólnymi kryteriami zdecydowano wówczas, że do zbiorów wchodzi: wszelkie lubliniana i resoviana, foldery turystyczne, materiały dotyczące życia politycznego, nauki i dydaktyki uniwersyteckiej, rozkłady jazdy, książki telefoniczne, opisy patentowe, sprawozdania z działalności większych jednostek gospodarczych, śpiewniki kościelne z nutami, jednodniówki, kalendarze zawierające tekst, karty pocztowe, plakaty autorskie, katalogi wystaw artystycznych, programy teatralne i operowe oraz instrukcje dotyczące bhp, regulaminy organizacyjne i statuty.

Ponadto na podstawie zarządzenia o egzemplarzu obowiązkowym przekazuje się niektóre materiały innym bibliotekom lubelskim.

WYMIANA I DARY

Biblioteka UMCS nie prowadzi na większą skalę wymiany zagranicznej, ponieważ działalnością tą zajmuje się od dawna powołane do tego Biuro Wymiany „Annales UMCS”. Materiały z tego źródła otrzymuje się drogą przydziału, bez wpływu na ich ilość i treść. Toteż problemy, jakie one przedstawiają, są raczej problemami selekcji niż świadomego doboru. Biuro Wymiany przekazuje bibliotece te książki i czasopisma, które nie mieszczą się w profilu zbiorów żadnej z bibliotek zakładowych. Obok cennych pozycji naukowych, interdyscyplinarnych, informacyjnych itp., otrzymuje się również wiele druków w językach egzotycznych lub mało rozpowszechnionych, o bardzo nikłym prawdopodobieństwie wykorzysta-

nia ich na terenie Lublina. Konieczność selekcji jest więc tu oczywista. Przyjęto przy niej jako kryterium zasadę właśnie tego prawdopodobieństwa wykorzystania — jeśli nie aktualnego, to przynajmniej w perspektywie przyszłości. Tak więc — przykładowo — druki węgierskie, rumuńskie, litewskie zatrzymuje się w zbiorach, jeśli są oryginalne utwory pisarzy, opracowania dotyczące historii, sztuki, etnografii, językoznawstwa itp. Natomiast beletrystykę tłumaczoną z jednego obcego języka na inny, literaturę medyczną, techniczną, prawniczą kwalifikuje się do druków zbędnych. To samo dotyczy książek pisanych w językach zupełnie już egzotycznych, a często i egzotycznym alfabetem, jak druki japońskie, koreańskie, azerbejdzańskie itp.

Wymiana krajowa i dary dają znacznie więcej możliwości prowadzenia — obok selekcji — świadomej i celowej polityki skierowanej na określone dziedziny. Biblioteka UMCS na podstawie zarządzenia ministra Kultury i Sztuki z dnia 15 II 1973 r. uczestniczy w międzybibliotecznej wymianie dubletów i druków zbędnych. Z napływających w ramach tej akcji ofert wybiera się przede wszystkim uzupełnienia posiadanych już ciągów czasopism, brakujące tomy wydawnictw wielotomowych, następnie materiały z dziedzin reprezentowanych w naszym księgozbiórze, ze szczególnym naciskiem na literaturę dawniejszą. Ponieważ otrzymywane tą drogą materiały są nieodpłatne, kryteria doboru mogą tu być znacznie szersze niż przy zakupie antykwarycznym. I tak na przykład szerzej niż drogą kupna uzupełnia się księgozbiór o dawną beletrystykę, drobne lub przyczynkarskie pozycje związane z historią, kulturą, obyczajowością, interesujące, choć niekompletne tytuły czasopism itp. Jest to często jedyny sposób zdobycia pozycji coraz rzadszych na rynku antykwarycznym, a interesujących z punktu widzenia historyka.

Dary w praktyce gromadzenia przedstawiają ten sam problem co egzemplarz obowiązkowy, a więc selekcji. Bronią się przed zbytnim obciążeniem drukami nieprzydatnymi, a zapełniającymi magazyny, biblioteka stara się wstępnie kwalifikować dary napływające od osób prywatnych bądź instytucji i rezygnować z tych, które jej nie odpowiadają. Przyjmuje tylko te, które przedstawiają wartość jako dobra kultury, nawet będące dubletami, bowiem stać się mogą materiałem wymiany międzybibliotecznej. Prawdziwy problem przedstawiają napływające do biblioteki książki i czasopisma wyłączone jako zbędne z bibliotek zakładowych i instytucyjnych. Problem ten w większej lub mniejszej ostrości występuje we wszystkich bibliotekach uniwersyteckich, gdzie — jak i w naszej — regulowany jest w zależności od aktualnych możliwości lokalowych. W okresach pomyślnych pod tym względem Biblioteka UMCS przyjmowała sięgające wielu tysięcy pozycji materiały, z których zazwyczaj tylko niewielka część mogła być włączona do zbiorów. W sytuacji jednak drastycz-

nego braku miejsca w magazynach (jak obecnie) konieczne jest stawianie tamy tym niekontrolowanemu wpływowi i przyjmowanie wyłącznie pozycji wybranych przez samą bibliotekę. Przekazywać zbędne materiały na makulaturę zgodnie z instrukcją ministra Kultury i Sztuki z dnia 25 VIII 1970 r. mogą same zakłady i nie powinno to obciążać wyłącznie Biblioteki Głównej.

KUPNO

Kupno jest tą drogą nabycia, w której polityka gromadzenia wyraża się najpełniej i w której posiada ona największe znaczenie. Jego waga podkreślona jest faktem uczestnictwa w ustalaniu wytycznych przez organy spoza Oddziału Gromadzenia, w tym Rektorskiej Komisji Bibliotecznej oraz Bibliotecznej Komisji Zakupów.

Przy zakupach można wyodrębnić kilka działów, w których kryteria doboru są bardzo zróżnicowane. Są to: zakupy zagraniczne (dewizowe i nie dewizowe), kupno polskie bieżące oraz antykwaryczne.

ZAKUPY ZAGRANICZNE

Są one dla biblioteki nadzwyczaj ważne, jako droga udostępnienia pracownikom naukowym aktualnych osiągnięć nauki światowej, niezbędne w ich własnych pracach badawczych. Część piśmiennictwa zagranicznego dostępnego dla zakupu — wydawnictwa krajów socjalistycznych oraz pozycje rozprowadzane przez „Dom Książki” i Klub Międzynarodowej Prasy i Książki — nabywana jest z budżetu biblioteki i ograniczeniem jest tu tylko ogólna wysokość tego budżetu. Natomiast piśmiennictwo krajów kapitalistycznych dostępne za pośrednictwem „Ruchu”, wzorcownie Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN oraz zamawiane na tak zwane „fiszki” podlega ścisłym limitom dewizowym, wyznaczanym — jak i w innych resortach — ogólnie przez ministerstwo i niezależnym od władz uczelni.

Biblioteka Główna UMCS jest dysponentem tej przyznawanej całej uczelni puli dewizowej. Uczestniczy w niej sama obok poszczególnych instytutów, ponadto zaś spełnia rolę zbiorczej komórki gromadzącej ich zamówienia oraz prowadzącą całą działalność związaną z ich realizacją. Czasopisma (a od 1975 roku również i książki) nabyte za dewizy stanowią inwentarzową własność Biblioteki Głównej, przekazywaną bibliotekom zakładowym w formie depozytu. Tym niemniej doбором merytorycznym owych pozycji nie zajmuje się ona sama, przekazując kwalifikację zakupów specjalistom określonych dziedzin. Polityce gromadzenia Biblioteki Głównej pozostaje jedynie ta część importu, która przeznaczona jest do jej własnych zbiorów.

Jest ona szczupła tak pod względem ilości tytułów (zatwierdzanych przez Biblioteczną Komisję Zakupów) jak i środków finansowych. Tym surowsze więc muszą być kryteria doboru.

Jeśli chodzi o czasopisma, są to wyłącznie czasopisma bibliotekoznawcze i bibliograficzne niezbędne w pracy oraz wybrane tytuły czasopism ogólnonaukowych, nie związanych z jedną określoną dziedziną wiedzy. Ilość prenumerowanych tytułów nie ulega zmianie, a jeśli, to niestety w kierunku redukcji, nie rozszerzenia.

Książki nabywane za dewizy za pośrednictwem ORWN PAN Biblioteka kompletuje również pod kątem najogólniejszych potrzeb informacyjnych, bibliograficznych i bibliotekoznawczych, wybierając je z zagranicznych bibliografii i katalogów firm wydawniczych. Są to słowniki, kompendia, encyklopedie ogólne (specjalistyczne tylko w rzadkich wypadkach), informatory typu *Who's Who*, *World of Learning* itp. Zrozumiałe jest również ograniczenie językowe tych nabytków: w grę wchodzi tylko ogólnie znane języki europejskie, rzadsze zaś jedynie w wypadku, gdy chodzi o pozycję informacyjną o wyjątkowej wadze.

Piśmiennictwo krajów socjalistycznych oraz książki krajów kapitalistycznych dostępne za złotówki dobierane są według podobnych kryteriów co dewizowe, z tym, że kryteria te są odpowiednio szersze. Obok najniezbędniejszych pozycji informacyjnych mogą znaleźć się wśród nich także dzieła o węższej tematyce, wchodzące w zakres dyscyplin uniwersyteckich (głównie humanistycznych), magazyny ilustrowane, wydawnictwa albumowe — krajoznawcze, malarskie, sztuki użytkowej itp. Naczelną zasadą pozostaje zawsze wskazanie, by kupować takie dzieła, jakich żadna z wąsko wyspecjalizowanych bibliotek zakładowych raczej by nie nabyła.

ZAKUPY KRAJOWE

Kupno krajowe bieżące stanowi najważniejszy odcinek pracy w gromadzeniu. Egzemplarz obowiązkowy, mimo iż zapewnia teoretycznie kompletność bieżącej literatury polskiej, nie może z wielu względów zaspokoić potrzeb użytkowników. Jeśli chodzi o czasopisma, względem tym jest fakt spóźnionego w stosunku do prenumeraty otrzymywania bieżących numerów z drukarni; wszystkie więc czasopisma, na które istnieje większe zapotrzebowanie czytelnicze, muszą być prenumerowane, nawet jeśli do zbiorów wchodzi potem tylko jeden ich egzemplarz. Książek z egzemplarza obowiązkowego nie wypożycza się do domu, a zatem trzeba kupować wszystkie bardziej interesujące pozycje, jakie ukazują się na rynku. Są wreszcie materiały biblioteczne nie uwzględnione przez zarządzenie o EO (płyty, publikacje bibliofilskie poniżej 100 egzemplarzy, książki publikowane w kraju dla wydawców zagranicznych) i w ich przypadku kupno pozostaje jedynym sposobem nabycia.

Dokonując zakupów książek biblioteka kieruje się zasadą nie dublowania ich z innymi bibliotekami środowiska lubelskiego; rozumiałe jest więc, że nie nabywa literatury z dziedziny techniki, medycyny, farmacji, nauk rolniczych itp. Unika się też nabywania literatury popularnonaukowej, chyba że posiada ona szczególne walory literackie lub poznawcze. Ogólnie rzecz biorąc, zasadniczy trzon zakupów stanowią dzieła z reprezentowanych na uniwersytecie dyscyplin, przy czym raczej nie wchodzi w grę pozycje specjalistyczne, wydawane w niewielkim nakładzie. Pierwszeństwo — jak we wszystkich bibliotekach uniwersyteckich — mają książki humanistyczne oraz ogólnoinformacyjne: encyklopedie, słowniki, informatory, bibliografie. Podręczniki akademickie dla studentów gromadzi się w ilości egzemplarzy podyktowanej potrzebami, sygnalizowanymi przez instytuty oraz dział udostępniania.

Przyjętą od dawna zasadą jest nie nabywanie bieżącej beletrystyki, którą czytelnik zawsze może znaleźć w bibliotece publicznej. Oczywiście bywają wyjątki od tej zasady, gdy chodzi o pozycje szczególnie godne uwagi i poszukiwane. Gromadzimy też — niezależnie od ich walorów czysto literackich — wszelkie pamiątki, wspomnienia, zbiory listów itp., traktując je jako literaturę źródłową. Dzieła klasyków literatury polskiej i obcej nabywane są najchętniej w postaci dzieł zebranych lub obszerniejszych wyborów, oraz wydań krytycznych (jak np. wszystkie pozycje „Biblioteki Narodowej”).

Jeśli chodzi o zbiory specjalne, to z bieżącej produkcji biblioteka kupuje przede wszystkim płyty. Są to płyty do nauki języków obcych oraz muzyka poważna i żywe słowo, przeznaczone do zaspokojenia potrzeb kulturalnych środowiska uniwersyteckiego.

Mówiąc o bieżących zakupach krajowych nie podobna nie wspomnieć, że polityka gromadzenia ograniczona jest tu częstokroć względami finansowymi, jak również — i to w głównej mierze — znanymi trudnościami na rynku księgarskim. Mimo starań nie można czasem zdobyć jakiejś pozycji, lub zdobywa się ją w o wiele za małej ilości egzemplarzy. Informacja bieżąca (w postaci *Nowości Tygodnia*, *Kartkowego Katalogu Nowości* itp.) jest bardzo często spóźniona, a książki znikają z rynku tak błyskawicznie, że zgłoszone dezyderaty mogą już tylko służyć jako wskazówka w razie ewentualnego wznowienia. Nawet zamawianie na podstawie *Zapowiedzi Wydawniczych* nie zawsze daje gwarancję zakupu.

Zakup antykwaryczny jest bardzo ważną dziedziną w bibliotece tak stosunkowo młodej jak Biblioteka UMCS, posiadającej w swoich zbiorach wciąż olbrzymie luki, gdy chodzi o literaturę dawniejszą. Kryteria doboru są tu podobne jak przy wymianie — uzupełnianie czasopism, źródła historyczne, monografie, pamiątki, literatura piękna, dzieła dotyczące dawnych ziem wschodnich, lubliniana — jednak ze względów finanso-

wych bardziej zawężone, nie obejmujące pozycji drobniejszych, wycinkowych, mniej wartościowych. Nabywane pozycje są prawie bez wyjątku polonikami. Cenne nabytki wpływają do biblioteki dzięki zakupowi większych zespołów materiałów z określonej dziedziny, gromadzonych przez naukowców lub bibliofilów. Tak np. zakupiono dużą część księgozbioru Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu (materiały dotyczące Lubelszczyzny i ziem z nią sąsiadujących), prof. Konstantego Strawińskiego (entomologia), prof. Włodzimierza Hubickiego (historia nauk przyrodniczych, zwłaszcza chemii), prof. Franciszka Uhorczaka (materiały dotyczące Lwowa oraz wielki zbiór kartograficzny) i wiele innych.

Poprzez antykwariaty odbywa się też gromadzenie starodruków oraz zbiorów specjalnych z tych dziedzin, których Biblioteka UMCS posiada już większe kolekcje (plakaty, ekslibrisy, grafika, zwłaszcza plastyków lubelskich). Trudno tu mówić o jakichś ustalonych kierunkach gromadzenia, pozycje podobne bowiem są na rynku coraz rzadsze, natrafia się na nie raczej na zasadzie szczęśliwej okazji. Zawsze jednak kupuje się w pierwszym rzędzie polonica, lubliniana oraz materiały o wartości źródłowej.

W dziedzinie zakupu antykwarycznego zadania gromadzenia są ciągle olbrzymie (choćby w uzupełnianiu ogromnych luk w posiadanych ciągach dawnych czasopism), niestety jednak coraz trudniejsze do realizacji z powodu wyczerpywania się rynku. Pozycje wartościowe trafiają się na nim tylko sporadycznie, są rozchwytywane, na aukcjach zaś — dających teoretycznie większe możliwości nabycia — osiągają często ceny wprost fantastyczne.

Kończąc ten zarys problematyki polityki gromadzenia Biblioteki Głównej UMCS warto raz jeszcze nawrócić do perspektyw, jakie zarysowuje wspomniany na początku *Projekt rozwoju bibliotekarstwa polskiego do roku 1990*. Należy mieć nadzieję, że — jak i inne wysunięte w nim postulaty — centralne skoordynowanie gromadzenia w skali ogólnokrajowej stanie się kiedyś faktem. Stale działający organ tego typu nawet tylko na terenie Lublina bardzo ułatwiłby pracę zainteresowanym. Jednak nawet w wypadku ściśle określonej specjalizacji — w bibliotekach uniwersyteckich zawsze z natury rzeczy daleko mniej posuniętej niż w innych bibliotekach naukowych — ostateczna realizacja zadań pozostanie w rękach samej biblioteki. Należy więc ściśle i stale kontrolować zgodność prowadzonej polityki z potrzebami życia, w dostosowaniu zarówno do już posiadanych zasobów, jak też perspektyw przyszłości.